

ÉRIC CHACOUR
CE ȘTIU
DESPRE
TINE

Traducere din franceză și note de
MĂDĂLINA GHIU

HUMANITAS
fiction

Cairo, 1961

— Ce mașină vrei să ai când o să te faci mare?

A pus o întrebare simplă, dar pe atunci nu știai că trebuia să te ferești de întrebările simple. Tu aveai doisprezece ani, sora ta, zece. Vă plimbați cu tatăl vostru pe malul Nilului, în cartierul rezidențial Zamalek. Purtată de alaiul sonor al traficului dezordonat, privirea ta s-a pierdut asupra turnului cu vârful în formă de lotus care tocmai ieșise din pământ. Cel mai înalt din Africa, se afirma cu mândrie. Și construit de un melchit¹!

Sora ta, Nesrine, nu a așteptat să răspunzi și a exclamat:

— Aia, *baba!* Aia mare roșie de acolo!

— Și tu, Tarek?

Nu te gândiseși la asta niciodată.

— De ce nu... un măgar? Te-ai gândit că e bine să te justifici: face mai puțin zgomot.

1. Nume dat creștinilor (ortodocși sau catolici) din patriarhatele Alexandria, Ierusalim și Antiohia.

Tatăl tău s-a străduit să râdă, ceea ce însemna că răspunsul tău nu era acceptabil. Doar dacă nu era pentru a se convinge că glumeai. Nesrine și-a desprins o şuviță din părul ei negru și și-a înfășurat-o pe degetul arătător; făcea asta când încerca să spună ceva. Vizibil convinsă că dacă insistă o să încheie după-amiaza la volanul decapatabilei ei, a repetat cu un entuziasm sporit:

— Eu o vreau pe aia roșie, *baba!* Cu acoperiș care se deschide!

Privirea tatălui tău te-a făcut să înțelegi că încă mai aștepta răspunsul de la tine. Pentru a-i face plăcere, ai încercat la întâmplare:

— Aș vrea mașina neagră de acolo. Cea care s-a oprit la colț.

Tatăl tău și-a dres glasul; putea trece la demonstrația sa:

— Ai dreptate, e o frumoasă americană. Un Cadillac. Știi cât de scumpă este? Vei avea nevoie de un loc de muncă bun pentru a ți-o putea permite. Inginer sau doctor. Ce ai prefera?

Îți vorbea fără să te privească, cu atenția distrasă de pipa pe care tocmai și-o înfipsese între dinți. Inspirând în gol cu un șuierat ușor, a început un ritual care era pe cât de misterios, pe atât de obișnuit pentru tine. Mulțumit de cum trece aerul, a scos din buzunar o pungă de tutun al cărui miros, fiindu-ți prea familiar, nu știai dacă îți plăcea sau nu. A umplut apoi pipa, lovind cu degetul mijlociu drept pentru ca frunzele uscate să-și găsească locul, apoi a îndesat totul cu atenție deosebită. Fiecare pas al meticuloasei operațiuni părea menit să-ți ofere un timp rezonabil de gândire. Când a pus țeava înapoi în gură pentru a-i verifica tirajul, ai înțeles că nu îți mai

rămăsese decât puțin timp să răspunzi. Pocnetul brichetei a sunat ca o alarmă cu temporizator. În fumul primelor puffături, te-ai aventurat fără convingere:

— Doctor, mai degrabă...

S-a oprit o clipă, de parcă s-ar fi gândit la o ofertă pe care tocmai i-ai făcut-o, apoi a spus sobru:

— Bine, fiule, este o alegere bună.

Era o alegere implicită: nu știai ce înseamnă să fi inginer. Nu mai conta, fiul lui avea să fie doctor ca el. Nu mai avea nevoie de argumente. Degetele care aveau să te învețe într-o zi viitoarea ta profesie au îndesat cu un futac prima cenușă a conversației voastre. În timp ce tatăl tău își reaprindea pipa, te-ai imaginat îmbrăcându-te cu halatul lui alb, cel pe care îl purta la parterul vilei voastre din Doki, pe care îl transformase în cabinet. Erai la vârsta la care orice proiect al tău era conceput de ceilalți; era oare doar o chestiune de vârstă?

Plimbarea voastră a continuat în tăcere. Fiecare părea absorbit de propriile gânduri. Când s-a mistuit tutunul, tatăl tău s-a uitat la ceasul lui de buzunar, cel cu inițialele lui pe spate. Și ale tale, întâmplător. Era timpul să mergeți acasă. Ceasul afișa constant ora de întoarcere când nu mai rămânea nimic de fumat. Sincronizare infailibilă între pipă și ceasul de buzunar.

Seara, o vei anunța pe mama ta că într-o zi vei fi medic. Fără emoție, așa cum se transmite o informație inofensivă pe care tocmai ai aflat-o. Ea va întâmpina vestea cu la fel de mult entuziasm ca și cum tocmai i-ai fi prezentat diploma ta de licență luată cu brio. Nasser construia cea mai mare țară din lume și mama ta hotărâse că tu vei fi

cel mai prestigios doctor al ei. Puțin mai devreme, Nesrine te pusese să-i promiți că îi vei cumpăra o mașină decapotabilă roșie.

Aveai doisprezece ani. De acum înainte te vei feri de întrebările simple.

Nu știai când va începe viața. Când erai mic, erai un elev strălucit. Aduceai acasă note bune și ți se spunea că asta îți va fi de folos pentru mai târziu. Viața avea să înceapă așadar mai târziu. În acest stadiu, se succedau doar clipe din care nu ai păstrat practic nimic. Nu ne amintim numele celor care își cocoșau spatele purtându-ne pe umeri, la fel cum nu luăm în seamă orele petrecute la prepararea felul nostru preferat de mâncare. Reținem, pe de altă parte, insignifianța: râdeai de Nesrine pentru că nu reușea să pronunțe corect *piramidă* în arabă, mâncați *frescas* pe o plajă și melasa vă pătase costumele de baie, tu desenai cu degetul pe geamurile aburite când Fatheya, servitoarea voastră, gătea...

Îi cercetai atent pe adulți, gesturile lor, intonațiile, înfățișarea. Se întâmpla ca unul dintre ei să ia cuvântul, parcă desemnat de o autoritate naturală, ca să spună ultima glumă pe care o auzise. Ochii tuturor erau ațintiți asupra lui și această nouă atenție îl transfigura. Vocea i se modulase, mișcărilor i se adaptau la poveste și simțea o tensiune care se instala în cameră. Te minunai de efectul produs asupra publicului, o mulțime redusă brusc la o singură respirație al cărei ritm vibra cu intonația

vorbitorului. Acesta din urmă putea în sfârșit să accelereze fluxul cuvintelor și să dezvăluie concluzia pe care toată lumea o aștepta. Toți îl întâmpinau atunci cu un râs sonor și eliberator, un râs nesincronizat, și totuși perfect armonizat.

Bărbații erau cei care râdeau. De ce râdeau? Nu știai nimic despre asta. Subînțelesurile indescifrabile, exagerările evidente, cuvintele care îți erau încă necunoscute, ocheadele complice, grimasele de reproș ale mamelor care reaminteau prezența copiilor, gesturile dezinvolve ale bărbaților care păreau să le răspundă că, în orice caz, nu sunt la vârsta la care să înțeleagă. Oricum tu nu erai la vârsta la care să înțelegi. Acest limbaj părea să aparțină lumii adulților, un continent îndepărtat pe care urma să îl descoperi. Nu știai dacă vei nimeri acolo într-o zi, fără să îți dai seama, pentru că ai lăsat prea mult copilăria în derivă, sau dacă era vorba despre teritorii care se cuceresc prin suferință. Era oare posibil să-ți rămână străine pentru totdeauna? Vei râde vreodată ca ei?

Prezența lor o electriza pe Nesrine. Ea le întrerupea discuțiile pentru a întreba semnificația unui cuvânt sau pentru a răspunde la cele mai retorice dintre întrebările lor. La fel ca tine, nici ea nu înțelegea sensul glumelor, dar adăuga râsul ei copilăresc la râsetele celorlalți. Râdea la simpla idee de a râde cu ceilalți. Era suficient pentru ea. Nu-i așa că o găseau adorabilă?

Viața avea să înceapă mai târziu. Pentru moment, nu era viață. Era o așteptare, un răgaz poate, copilărie, o pregătire lentă. Pentru ce te pregăteai? Sau, mai exact, pentru ce te pregăteau? Te bucurai mai mult de compania adulților decât de cea a copiilor de vârsta ta. Erai uimit de cei care nu aveau niciodată ezitări. Cei care, cu

același aplomb, pot critica un președinte, o lege sau o echipă de fotbal. Cei la care fiecare gest pare să afirme că dețin adevărul deplin și complet. Cei care ar rezolva pocnind din deget chestiunile legate de Palestina, Frăția Musulmană, barajul Aswan sau naționalizări. Ajungeai să crezi că asta era vârsta adultă: dispariția oricărei forme de îndoială.

Într-o zi însă îți va fi limpede că nu există decât foarte puțini adulți adevărați. Că nimeni nu poate scăpa complet de fricile lui origine, de complexele adolescente, de nevoia nesatisfăcută de a-și răzbuna primele umilințe. Încă suntem surprinși să detectăm o reacție copilărească la unul dintre semenii noștri, dar este o eroare grosolană: nu există adulți care să se comporte ca niște copii, sunt doar copii care au ajuns la vârsta la care îndoiala este rușinoasă. Copii care ajung să se conformeze la ceea ce se așteaptă de la ei: care renunță la cea mai mică întrebare, afirmă fără să clipească, disprețuiesc diferența. Copii cu voci răgușite, cu părul alb, cu darul beției. Mulți ani mai târziu, vei ajunge să înțelegi că trebuie să fugi de ei cu orice preț. Dar pe vremea aceea te fascinau.